

ALBINA.

Prenumeratiunile se fac la toti dd. corc-pu-
dinti a-1 nostri, si d'adrepul la Redacti-
Josefstadt, Langegasse Nr. 43, unde
sunt a se adresá si corespundintiele, de privesc
Redactiunea, administratiunea seu expediti-
oate vor fi nefrancoate, nu se vor primi, era cel
anonime nu se vor publica.

Pentru anuntie si alte comunicatiuni de inte-
resa privat — se raspunde cate 7 cr. de linie,
repetirile se fac cu pretiu scazut. Pretiul
timbrului cate 30 cr. pentru una data, se
antecipa.

Pretul de prenumeratiune:

pentru Austria:

pe un an . . . . . 8 fl. s. v.

pe doi ani . . . . . 16 " " "

pe trei ani . . . . . 24 " " "

pentru Romania si Strainetate:

pe un an . . . . . 16 fl. s. v.

pe doi ani . . . . . 32 " " "

pe trei ani . . . . . 48 " " "

Invitare de prenumeratiune

la

„ALBINA.“

Ca l aprilie st. v. se incepe patrariu
de un an pentru care deschidem pre-
numeratiune cu conditiunile ce se vedu
pe fruntea foiei.

Pre dd. cari sunt in restantie cu pre-
tiul de prenumeratiune i rogámu se-lu
raspunda.

Administratiunea.

Viena 28 martiu/9 aprile 1867.

De candu d. Beust e ministru impe-
rialescu in Austria, a facutu fórte multe
si mari lucruri pentru reorganizatiunea
constitutiunala a monarchiei. Introduse
dualismulu fora preocupatiune (ori mai
bine scrútári) pentru nascerea si tendin-
tele acestei sisteme, chiama la Viena
un senatu imperiale care acusi se póta
scurá ca un'a din cele dóue delegatiuni
previute in proieptulu lui Deák pentru
facerile comune; si candu dietele de
Boemi'a, Moravi'a si Carnioli'a afara cá
celu senatu va fi intru interesulu dua-
lismului, si prin urmare nu voiau se-si
limita ablegatii in elu, d. Beust le di-
ploma cum si bé apa ree, conchiamá alte
dele, oúe, acú reesl in Carnioli'a de a-
se deputati pentru senatu, dar cum va
fi in Moravi'a si desclinitu in Boemi'a?
Inca nu se póte prevedé, precum neci
ceea daca veri unulu din cele multe lu-
cruri ale dlui Beust va fi folositoriu mo-
narchiei.

Parti'a ceha (federalistii) in Boe-
mi'a si parti'a nemtiésca (centralista
catva si catva dualista) sunt iritate si a-
cést'a se aréta la fie-care ocaziune. In
delele alegeri dietali, cehii reesira cu
minoritate, cu tóte acestea ei vor pro-
testá contra alegerii ablegatiloru pentru
senatu, nu se vor supune majoritatei.

D. Beust inca e membru dietei din
Praga, unde se va duce curundu, si va
scurá se puna tréb'a alegeriloru in or-
dine buna. Lumea se intréba cum va
succede acést'a lui Beust acum candu
cehii sunt nemultiamiti, daca n'au incer-
tatu sub decursulu sesiunei trecute, pe
candu partitele erau mai putienu inver-
sinate?

Conchidiendu de la tonulu díariu-
lui partiiei nationale cehice „Politik“,
vom crede cá dualismulu si-va avé con-
trariu sei in cehi tocm'a ca alta data
centralismulu in magiari. —

Politic'a esterna si-are obiepte per-
maninti Luxemburgulu si Candi'a. Despre
celu d'antaiu vorbimu pre largu mai la
vale. In caus'a Candiei a esitu la publi-
citate renumitulu cerculariu alui Beust
cu datulu din 5 fauru, in care se adev-
rease ceea ce sciamu inca pe atunci,
cumca adeca Beust a privitu cestiunea
Candiei casí un'a departe de Austria, si
la care prin urmare monarchi'a n'are se
se mestece. Scimu inse cá de atunci pa-
na acum d. Beust n'a remasu consecinte
acelei pareri, cáci s'a impartesitu la

multi pasi diplomatici in numit'a cestiu-
ne, de unde se vede cá direptiunea poli-
ticee esterne austriace se clatina. —

Telegrafulu aduce din Bucuresci
scirea cá acolo se ascépta Mihaiu prin-
cipele Serbiei, care in returnarea de la
Constantinopole va trece prin capital'a
Rómániei. — Principele polonu Sapiha
a cerutu de la guvernulu romanu con-
cesiune pentru cladirea de cai ferate in
Moldova.

Luxemburg.

Menimu asta data locu mai multu
politicee esterne, anume cestiunei Lu-
xemburgului, de care in aceste mominte
se ocupa diplomatia Europei cu multu
zelu, si díaristic'a cu ingrigire mare pen-
tru urmarile unei batalii eventuale.

Marele ducatu de Luxemburg se
marginesce de Belgiu, Francia, si Pru-
si'a de Renu, are unu teritoriu de 47 mile
□, cu ceva preste 200,000 de locuitori,
cari sunt aprópe la $\frac{1}{4}$, nemti, ceia lalti
franci s. a. face parte integritória din
regatulu de Olandia, ceea ce recunosc
mai multe tratate, intre cari celu din ur-
ma e de la anulu 1839. In acestu anu a-
deca, despartindu-se Belgiulu de Olan-
di'a, dupa o crunta batalia si lunga de 8
ani cu putiene intrerumperi, regele Olan-
diei se teme cá in posesiunile ce-i mai
remanu va fi atacatu de potericii vecini,
buna óra cum i se templá in Belgiunde
francii se luptara in numele belgiloru,
deci pentru liniscirea sa cerú de la pote-
rile mari (de la Francia, Angli'a, Au-
stri'a, Prusi'a si Rusi'a) si dobandí ga-
rantarea integritatei teritoriului seu.

Afara de acést'a numitulu mare-du-
catu, pentru poporatiunea sa precumpe-
nitória nemtiésca, intrase si in fóst'a
confederatiune nemtiésca, careia regele
Olandiei astfel i fu membru in calitate
de mare-duce de Luxemburg (si ca duce
in Limburg).

Regele Olandiei ca membrulu con-
federatiunei nemtiesci avú intielegere cu
Prusi'a, in virtutea careia milit'a din
garnisón'a fortaretei (a cetatii intarite
fórte) de Luxemburg erá si este prusésca,
si abié a trei'a parte olandesa.

Aptivitatea acelei repausate confe-
deratiuni nemtiesci o scimu. Popórale
nu se multiamiau de ea, o priviau mai
multu de unu oficiolatu de politia care
priveghiá nu cumva se se intemple uni-
tatea natiunala nemtiésca. Suveranii inca
nu se multiamiau, pentru cá ea erá unu
faptoru potinte ce adese ii impededá
candu in statele proprie voiau se-si es-
sercieze drepturile ce credeau cá li com-
petiescu. Desclinitu nu li potea vení a-
cést'a la socotéla acelor suverani straini
cari numai cate cu unu principatu din
posesiunile loru intrase in confederatiu-
ne d. e. Olandi'a si Dani'a. Cést'a din
urma (Dani'a) erá membru confederatiu-
nei cu principatele Holstein si Lauen-
burg, si candu regele Daniei aflá de lip-
sa a introduce in tóta monarchi'a sa o
constitutiune centralisatória, ce o publi-
cá si in Holstein, atunci confederatiunea

nemtiésca (temendu danisarea nemtiloru
din Holstein) protestá contra acelei con-
stitutiuni in catu atinge numitulu prin-
cipatu, si fiindu cá regele n'a retras'o,
nemti se dusera cu essecutiune, i luara
nu numai Holsteinulu ci si Schleswigulu
care nu erá in confederatiune si la care
prin urmare nu aveau neci unu titlu de
dreptu.

Vediú Olandi'a ce patí Dani'a in fa-
tia Europei neutrale, cum unu prin-
cipatu din confederatiune Holsteinulu nu
numai cá nu e asecuratu prinactulu con-
federativu ci se perde si inca mai manca
si pre altulu (Schleswig) care nu-e in con-
federatiune. Cabinetulu Olandiei trebuitu
se culéga invetiature de ací, si de aceea
-a fóstu bine venita ocaziunea din anulu
trecutu candu Prusi'a mai antaiu, apoi
Germani'a tóta dechiará confederatiunea
de desfiintata.

Acum Olandi'a se crediú deslegata
de tóte oblegamintele primite a supra-si
in tratatulu confederativu, se crediú de-
plinu suverana in Luxemburg unde con-
federatiunea nu mai despunea din sim-
pla cauza cá ea nu mai esisté. Basata
pre aceste consideratiuni, Olandi'a pre-
tinsé la Berolinu in optobre alu anului
trecutu ca Prusi'a se-si retraga garnisón'a
din Luxemburg, cáci incetandu confede-
ratiunea a trebuitu se incete si tratatulu
care erá effuinti'a acelei confederatiuni
si prin care se dede Prusiei dreptu de
garnisóna in numit'a fortaréti. La acésta
pretensiune olandesa Prusi'a a recuno-
scutu cá dupa incetarea confederatiunei
Olandi'a a devenitu suverana deplinu in
Luxemburg, dar in mani'a acestei recu-
nósceri nu si'a retrasu inca garnisón'a
din fortaréti, ci din contra d. Bismark
si-a aretatu dorinti'a ca Olandi'a cu a-
cestu mare-ducatu se intre si in confede-
ratiunea nordica nemtiésca ce dsa tocm'a
o infintieza acum'a.

Olandi'a careia i-a fóstu spre greu-
tate fóst'a confederatiune, nu se póte in-
voí la alt'a nóua, cu atat'a mai vertosu
cáci acést'a nu e mai multu una confe-
deratiune de state, ci sémena unni statu
confederativu, in care drepturile i s'ar
restringe si mai tare, concentrandu atri-
butele supreme ale suveranitatei in ma-
ni'a regelui prusescu.

Pentru momentu cabinetulu olan-
desu nu se potea orientá. Elu nu voia se
intre in confederatiunea nordica, acést'a
ar insemná a renunciá la domnia supra
numitulu mare-ducatu, a-lu daru Prusi-
ei; Prusi'a din parte-si nu-si retragea
garnisón'a din fortaréti; pentru o ba-
talia intre Olandi'a cea mica si Prusi'a
cea mare nu e proportiune, nu sunt pro-
specte bune. — Curundu se gasí espe-
diintele, Olandi'a incepá negociatiuni cu
Franci'a a predá in manile lui Napoleone
acea tíera pentru o desdaunare, se nu
mérge Prusiei casí unu daru de sila, si
apoi véda Imperatulu Franciloru cum
va scóte garnisón'a prusésca din for-
taréti.

In decursulu acestei luni, numitele
negociatiuni intre Olandi'a si Franci'a se
stracorara in publicitate. Cetitorii nostri

cunoscú interpelatiunea lui Bennisen
intemplata in asta privintia in parlia-
mentulu nordicu, apoi responsulu lui
Bismark si eseporatiunile díarielor
de amendóue partile. Prusi'a pentru pu-
setiunea strategica a Luxemburgului nu
póte dorí anessarea lui la Franci'a cáci
de acolo se domnesce o parte mare a
Germaniei; totu pentru acestu cuventu
lu pretinde Franci'a cáci de acolo Pru-
si'a póte amenintia imperiulu francescu.
(Se intre Napoleone in confederatiunea
nordica ca mare-duce de Luxemburg: a-
cést'a se intielege de sine cá neci Fran-
ci'a n'ar face dar neci Prusi'a n'ar primí,
e altulu caracterulu acestui confedera-
tiuni de cum fusese a celei repausate.)
Olandi'a n'a lipsitu a insciintia pe Pru-
si'a despre negociatiuni, intreband'o cá
ce ar dice la acést'a? reprezentantele
Prusiei raspunde cá guvernulu seu „lasa
Olandiei responsabilitatea pentru ur-
mari.“

Negotiatiunile (unii le afirma de in-
cheiate, alti cá s'au intreruptu, noi inse-
vom tiené cu majoritatea cá) inca nu
sunt incheiate, Napoleone n'are a mana
titlele de dreptu ale Olandiei supra Lu-
xemburgului, séu daca le are n'au aflu-
tu cu cale a le publicá inca, si astfel Pru-
si'a mai are timpu a cercá forme cum se
deslege caus'a, vediendu-se acú sengura
in fati'a Franciei.

De acestu timpu se si folosesce
Prusi'a facendu imprumutu de 30 mil.
pentru scopuri belice sub pretextu cá ar
fi detóri din celu trecutu, éra represen-
tantelului seu la Paris dede instructiune
se demintieasca inarmarile de cari vor-
bescu díariile; Bismark trimise o nota
catra poterile cari au subscrisu tratatulu
de la 1839 pentru integritatea Olandiei
recercandu-le pre tóte se sfatuiesca Olan-
diei a nu face negociatiuni cu Napoleone.

Pana acum'a inse recercarile lui
Bismark nu-i promitu rezultate, nu póte
castigá aliati. Austri'a anevoia se va me-
stecá in o cauza ce dupa tóte presemnele
de astadi va duce la resbelu, Rusi'a nu
s'a dechiaratu defelu, éra ce vre Angli'a
o spuse lordulu Stanley in parlamentu
cam cu aceste cuvinte: „De catva timpu
Franci'a doresce a vení in posesiunea
Luxemburgului, si regele Olandiei a fóstu
aplecatu a o dá sub trei conditiuni: 1)
desdaunare; 2) votarea poporului; 3)
contielegerea poteriloru mari anume a
Prusiei. Candu audi Prusi'a de aceste
negociatiuni, se puse in relatiune cu po-
terile cari au subscrisu tratatulu de la
1839 anume cu Angli'a, recercandu-ne
se sfatuimu Olandiei a se lasá de nego-
tiatiuni. Guvernulu a responsu cá pre-
darea Luxemburgului se póte intemplá
numai cu invoirea tuturoru poteriloru
cari au subscrisu tratatulu. Dar me in-
doiescu cá garanti'a din tratatu s'ar poté
aplicá la cercustantiele de astadi cáci
scopulu ei a fóstu a garantá Luxembur-
gulu si integritatea teritoriala pentru
regele Olandiei, candu inse regele vre se
dee acea posesiune, e fórte chiar cá in-
teresele lui nu sunt periclitate. Cestiunea
e numai intre Germani'a si Franci'a.

Trãnsactiunile nu vor duce la scopu pentru cã Prusia nu credu cã se va izvól.

Acést'a e pe scurtu istori'a cestiunei Luxemburgului. Erumperea crizei se ascépta in fie care momentu. Regele Olandiei chiar voindu nu mai pôte intrerumpe negociatiunile cãci a facutu promissiuni mari lui Napoleone de la cari acést'a nu-lu deslêga. Francia inca nu le intrerumpe cãci in pretinderea acelei possessiuni s'a dusu mai departe de catu ca acum'a se se pôta retrage fora vatemarea demnitãtei, prestigiului seu. Prusia inca n'ar dá Luxemburgulu de buna voia cãci ar suferi popularitatea ei in fati'a poporului nemtiescu, care ar invinovãt-o cã nu e credincioasa missiunei sale pentru unitatea natiunala si pastrarea intregitatii teritoriului nemtiescu.

Remane deci ca o batalia intre Francia si Prusia se decida sôrtea marelui ducatu, daca veri un'a din ele nu se va retrage. Unu spiretu belicu domnesce in poporul francescu casl in celu nemtiescu, pe candu Bismarck cërca la cei ce subscrisera tratatulu din 1839 se gasésca aliati pentru numit'a eventualitate. — Ultimatul francescu catra cabinetulu de Berolinu inca n'a purcesu.

In fine nu va fi de prisosu a insemnã cã Itali'a si-a schimbatu ministeriulu, acù e presiedinte Ratazzi unu barbatu plecatu Franciei, si care in nòu'a constelatiune politica pôte va fi menitu se raspunda cu fapte la intrebarea ce fece de unadi Thiers in corpulu legelativu alu Franciei, cã de ce s'a infintiatu nependinti'a italiana cu sange francescu?

De la diet'a Ungariei.

Siedinti'a casei reprezentãntiloru din 8 aprile.

(+) Deschidiendu-se siedinti'a, presiedintele C. Szentiványi aréta cumca J. Fauru, contele Albinu Csáky, Rajner si Kársz primindu denumirea de comiti supremi si-au insinuat depunerea mandatului, deci in loculu loru se voru alege alti deputati.

Ministrulu de culte bar. Eötvös inca declara in numele ministriloru cari suntu totu odata si deputati, cã si pana candu va decide

cas'a cumca cari diregatoriu voru fi siliti a-i depunc mandatulu de ablegatu, ministrii respektivi inca abdicu de acést'a sarcina, prin umare presiedintele casei va avé se provóce i cercurile acestor'a pentru alegeri nõue, — totu odata ministrulu de culte face si acea propunere ca prorogandu-se tienerea siedintiiloru dietale, presiedintele casei se fie impoternicitu a provóca respektivele cercuri pentru alegerea deputãtiloru dacã sub acestu restempu óresi-cari deputati arã prim' diregatoria.

Abdicarea ministriloru de ablegatiune se primescu cu bucuria, totu asia si propunerea in privinti'a impoterniciei presiedinteliu.

N. Ujfalusy fiindu denumitu de capitãnulu dstitulu Chióroi, éra E. Hollan si E. Fest de secretari de statu inca si-depunu mandatele.

Ministrulu de interne bar. Wenkheim se scóla pentru ca se raspunda la interpelatiunea facuta de Babesiu in siedinti'a trecuta. Mai nainte de tóte declara cumca guvernulu n'a potutu avé acea intentiune ca se oprésca tienerea conferintiiloru private fie acele de orice cölóre séu natiunalitate, — ce se atinge apoi de conferinti'a ce au voituromanii s'o tiena in Logósiu, de aceea a fostu oprita, pentrucã in presér'a tienerei conferintiiei ministeriulu a fostu insciintiatu cã romeni din Carasiu voiescu se tiena o adunare comitatensa, ce nu se pôte tiené fara conchiamarea din partea comitetulu supremu, astfelu fiindu informatu ministrulu s'a adresatu catra administratoarele comitatulu ca se oprésca tienerea acelei adunãri dar totu odata dice cã a spusu administratorulu cã daca aceea e numai conferintiã privata se nu fie oprita, — între aceste intielese prin telegramulu alu doile a canoniculu Nagy cã romanii nu voiescu se tiena o adunare comitatensa ci conferintiã privata, dar la acestu telegramu n'a respunsu cãci acum'a guvernulu nu mai avea se se mestece in caus'a acést'a, cãci se tienea de competitivi'a fostulu administratoru comitatensu ca se dee romaniloru licentia pentru tienerea acelei conferintii, si daca romanii n'au tienutu acea conferintiã privata cugeta cã nu e vin'a guvernului, carele cumca nu voiescu se oprésca asemene conferintii Le de ori-ce natiunalitate dice cã a doveditu si prin aceea cã n'a opritu tienerea unei asemeni conferintii ce s'a tienutu de nu se insiela in comitatulu Temisiórei din vecinetate. — Din aceste impregiurari apoi se vede, dico ministrulu mai departe, cã daca acestu incidinte a facutu iritatiune si scarba in poporul romanu caus'a e cã foile romane au intortocatu (?) a-deverulu, (??) si intr'adinsu au mistificatu intentiunile bune ale guvernului care in tóta procedur'a sa nu face nici o distingere de natiunalitate candu e vorba de respektarea drepturiloru cetãtlieniloru.

V. Babesiu dice cã e multiamitu cu aceã declaratiune a guvernului cumca acést'a voiescu se respektaze drepturile tuturoru cetãtlieniloru fara distingere de natiunalitate, inse dupa acést'a cu ata'a mai putinu si-póte splicã acele mesure ce s'au luat in acelu comitatu oprindu conveniriile romaniloru si cetesce din ordinatiunea administratorulu. (Din drépt'a se aude cã: „administratoriulu e de vina“, — si cã: „de ce n'au tienutu conferintiã privata cãci guvernulu nu i-a opritu?“ —) Din sgomotulu celu mare putinu mai potemu intielege.

Dupa aceste acceptamã cã ministrulu se va scóla se dee splicare cã fuerat'a administratorulu cu soirea guvernului séu numai de capulu seu? — inse ministrulu tace, dar se scóla F. Deák si negagitu ca totu deuna de cate ori e vorba despre natiunalitati, si dice cã ministrulu a respunsu fórté bine la interpelatiunea antevorbitoriulu, apoi incepe a tiené lectiuni despre caviintiã dicendu, cã interpelatoriulu aru trebui se scie cã interpelatiunea e ca o intrebare confidentialã, candu apoi trebuie se ne adresãmu mai amicabileu éra nu se dicem inainte cã ast'a si ceea e nedrépta fatia cu ast'a si cutare, si lasa a intielege cã interpelatoriulu inca a comisu o eróre contra caviintiei (?) candu a disu guvernului cã prin nedreptatea lui a iritatu animile romaniloru. (Aprobari din drépt'a).

V. Babesiu respunde cã cuvintele antevorbitoriulu nu se potu referi la cele ce a disu mai nainte, cãci n'a disu cumca guvernulu e nedreptu ci a cerutu numai o deslucire de la guvernulu pentru demolirea animeloru iritate. — (Éra-si intrerumperi si contradiceri din drépt'a). — Presiedintele farã consultã cas'a anuncia cã: onorat'a casa e indeplinu multiamita cu respunsulu ministrulu.

Branovaçzki (serbu) incependu istori'a serbiloru din Ungaria inca de pe tempulu regelui Sigismundu I gata cu o interpelatiune ce o face in numele tuturoru deputãtiloru serbi, cã óre guvernulu voiescu se astérna casei in decursulu sesiunei presinte unu proiectu de lege in privinti'a concluseloru congressulu carlovtianu din 1861 pentru sustinerea privilegieloru serbiloru?

Se va raspunde in siedinti'a venitória, candu se va si debate acést'a interpelatiune.

Dupa aceste abid se trêce la ordinea dilei, Deák si Ghyecz depunu po més'a casei dóu proiecte de decisiune in caus'a Croatiei, cari se voru debate mane cãci siedinti'a se aredica.

Adi la 4 óre dupa médiadi va tiené conferintiã comisiunea causei natiunalitatiloru.

Oradea-mare 4 aprile. 1867.

Scirea trista despre mórtea marelui barbatu alu natiunei nõstre, fostulu comite supr. in cottulu Aradului Georgiu Pop'a, ni umplú

inimele de dorere si ochii de lacteme, vedea cum de pro cerulu natiunei apesate au mai pusu unu lucóferu stralucitu. Astadi nainte médiadi la 10 óre, clopotulu mare alu s. nõe beserice gr. or. chiamo pe credinciosi la tiera parastasulu pentru repausatulu in Danulu. Romanii adeværatu, cu micu cu mluara parte la santele ceremonii, celebrate pontificatulu Rss. D. protopopu localu si presiedinte consistoriului Simeone Bic'a assistã patru preoti si unu diaconu, 13 scolari in vãminte negre. Privindu la fetiele de tóte etãterã petrunditoriu a le vedé inundate de creme; si daca te sagéta suspinulu orfanulu neru, totu asié te petrunde suspinelo omicaruntu, si astadi aveamu multi caruntii suspinau. La rogatiunea deslegãrei, ingercã chã tóta beserica. Nu potu vorbi multe in acést'a scena: Fie-i repausatulu tierin'a usitã.

Cunoscutulu natiunalistu d. Nicolae Gir observandu mai nainte cã lipsescu vestmentu de doliu diaconescu, a procuratu unulu cu se se sale, facutu anume dupa cum cere beserica romana. —

Organisatiunea comitateloru ne ascã. Ne tememã cã din partea conlocuitoriloru ngiari nu vom primi semne de fratietate. In liginti'a romana nu e neactiva.

Unu fiu alu natiunei.

Buteni 4 aprile 1867.

In 31. martiu 1867 pe calea diurnulu venindu-ne scirea intristãtoare cumca sãritateã Sa Domnulu Domnu Georgiu Pop' fostulu comite supremu a Comitatulu nostru barbatulu doriloru natiunei romane, barbatulu devotatu causei natiunei sale pentru rei fericitare i batea inim'a, sufletulu seu bilu l'au restituitu Creatorelui; ne au cuprit o dorere care cu limb'a omenésca nu se spune, neci se pôte scrié cu condiciulu.

Scirea acést'a precumu ni-au venitu neacceptate, asiã ne au suprinsu pre toti si turamu uimiti in tocm'a casl candu din senã ar fi cãdiutu fulgerulu intro noi; suntemu mangaiati in superarea ce ne cuprinse pe cã scimu si cunóschemu pre cine am perósciu toti fiii natiunei; mare este hiatulu ce facutu in ordulu barbatiloru natiunei prin darea lui; inse n'am se facu panegiricu asã barbatulu acestuia cu asta cale, lasu condiceloru mai aprige; mie mi e de ajunsu acumã descriu ce am luat a minte, ce impresiune facutu scirea acést'a trista in cerulu nostru.

Cu rapidiunea fulgerulu au strabat scirea acést'a trista toti codrii, dealurile, o piile, vaile farmecãtoãre a cerculu acestuia intinsu, si casl pe intrecute tóte satele se iescu a-i face, parastasu catu mai stralucitu se pereneze memori'a lui din fii in nepoti.

FOISIORA.

Regimulu turcescu in Bulgaria.

In ori si care perioda va veni caletoriulu in Bulgãri'a totdeuna va intempiná deputatiuni numeroase nainteã Serailulu imperatescu, aratãndu-se in cea mai adenca umilintia. Din genãchi se rója Rajah (asiã se numescu principãtele ostindiane) pentru delaturãrea dariloru prin grele ce le ceru arendãtorii armeni si greci cari arendãza darea pentru regimulu. Adesea se vaita de pretensiunile nedrepte ale boieriloru turcesci, darã in timpulu mai nou, deosebitu asupra apesãriloru clerulu grecescu. Precum Ami Boué (1838) asiã si Blanqui (1841), Hahn si Zach (1859) asiã istorisã scene ingrositorie pre cari ei le au vediatu. Candu am calcatu eu pentru antai'a data pre pamentulu turcescu, la 11 iuliu 1860, tóta poporatiunea crestina de la Nisava pana la Balcanu, si de la Nisava pana la Adrianopole se afliã in cea mai mare iritatiune.

Vãietele bulgariloru strabatuserã pana in castelurilo posesoriloru mari, ce altcum sunt inchise. Trebuiau se aiba temeu fórté bunu, cãci Abdul Medschid care adesea erã omenesce petrónsu de dorerile supusiloru sei de legea crestinesca, nu trimitea spre incuistiune pe nime de catu pe vizirulu seu celu mare. „Man'a dinei de resunãre, Nemesis, se lovésca pre coi vinovati, fara deosebirea rangulu loru! Asiã diceau Rajah in epistótele loru catra supusi in care i provóca se-si aduca ptrele loru, candu marel viziru amesuratulu programulu va trece prin cetãtile respektive. Cine ar fi speratu ata'a gra-

tia! Supusii de legea crestina voru prim' acum, de o data, dreptate! Bietii bulgari, cum laudau ei acum numele lui Padischah, adeca a Sultanulu mare! La „Zarigrad“ (Constantinopole) trimiteau gratulatiuni ferbinti; li se pãrea cã li se deschide unu venitoriu nou, o scãpare de tóte relele!

Mii de tierani intempinau in orãsie cu petitiuni pe marele viziru, acceptãndu-lu ca pre Mesia. Acestuia inse i premergeã d'odata si o frica cumplitã. Se istorisã cã marele viziru aru fi arestatu pe episcopulu din Pirost si asemenea ar avé se face si cu pasãa din Nis. Musulmanii aceste cetãti priviau la lume mai cu blandetia de catu mai nainte.

Nu cu multu nainteã mea sosise in Nis Suleyman Bey companionulu marelui vizir. Elu erã insarcinat cu preparatiuni pentru inaintãrile prestatãtoãrie nãntea sosirei lui Satrazem. Intr'adeveru cã nu erã ocupatiune placuta, considerãndu partitile cele iritate. Cei vinovati tremurã séu cautãu se scape cu fug'a. Turcii se inchinau cu servilismu nãntea lui Suleyman éra in dosu i inchinau cu capulu, acést'a este la turci unu semnu de negatiune. Rajah inse, castigatu fiindu prin intempinãrea de umanitate neindatinatã a diregatoriulu inaltu turcescu, i laudã necontenitu nepãrtialitateã acestuia, vedidiendu cum mergu la temniã prelangã unu capu de la o diregatoria din Nis inca si alti 9 diregatori turcesci, escortati din Zapãties.

Suleyman Bey studiase la curtile nalte europene. Elu de indatinatu erã folositu numai in misiuni de insemnãtate straordinãrie. Asiã d. e. pe timpulu resboiulu din Crimeã stetea langã ambasadorulu turcescu din Viena, ce se numiã Aarif Effendi. Catuva timpu petrecuse si la curtile mai mari ale Germaniei, precum

in Berolinu, si cunóscea bine diplomatãa acesteia curtii. I placea deosebitu in discurselã sale a aduce citate francesce. Fisionomia diplomatulu turcescu mi se parú marcata si binevoitória. Dara candu veniam in vorba despre relatiunile triste ale Turciei, sburã cate unu sarcasmu peste fatã-i ovalã.

Cu unu spiritu advocatiescu priviã Suleyman pusetiunea politica si socialã a staturiloru vecine de legea crestinesca, pentru ca se pareze imputãrile contrãriloru cu argumente sengurate si adesea fórté bune. Pre langã acesteã se nisiã se arete intentiunile binevoitorie ale sultanulu fatia cu tierile-i supuse. „Óre nu voru suferi acesteã vatemãre“ — dicea elu — „daca Rusiã si Francia le irita contra Suverãnulu loru!“ Si unde e tier'a, continuã mai departe, „in care supusii astadi nu s'ar vãitã supr'a dãrii si a volniciei diregatoriloru?“

„Se luãm ori si care dintre aceste sute de pri scrise, ce cu amaru lamentãza cerendu de la mine ajutoriu. Aici unu Rajah acusa pe vecinulu seu turcescu, cã peste nõptu i a furatu fét'a. Preotulu si artistii comunali sunt subscribersi si adeværescu fãptulu. Eu citãiu pre boierulu turcescu. Elu recunoscu cã fat'a se afliã in harem la elu. Dara crestina ar fi mersu de bunavoia la elu. Lucrulu celu multu din cas'a-i parintésca ar fi desgustatu-o; vestimintele frumóse, tractãrea bunã a fameiloru turcesci se fie placutu fórté multu fetei de bulgãriu. Ea sengura a cerutu se fie turca, si nu mai doriã se retórne la parintiã ei. Acum'a ce se facu alt'a ce se fiu in chiaru cu starea lucrulu?“ dise Suleyman, „de catu se ascultu si pe fét'a ins'a-si. Dara se dicemã — continuã mai incolo — cã turculu avutu intr'adeveru ar fi molcomitu fat'a la sine; marturisescu Dta, dacã asemenea casuri nu se

afia in tóte cetãtile europene mai in fiecare din cele mai diferite moduri, fara ca se se facã car amintiro de ele. Dara dacã noi aici in am avé unu consulu rusescu séu francescu acestu lucru l'ar fi inãltatu la rangulu celoru celebre, s'ar fi schimbatu note, pros'a erã peana ar fi alarmata, éra dl. St. M. Girardiu fi afluã materia picantã pentru unu artiã atitiatoriu contra turciloru, pe sãmã revã des deux mondes!“

Suleyman Bey se observã cã erã iritã Musulmanulu invinsese pentru unu momãntu pre diplomatulu seriosu. Elu uitase ce ingurari enorme causãserã misiunea lui. Suleyman a trecutu cu vederea cum elu sengurã dictã sentintã supra acusãrii sale dictata de imperare, supra amestecãrii pariale a poteriã europene, despre nedreptatea presiã ce-si rãvocea pentru serãcele tieri supuse si cãci si supra regimulu turcescu. Eu respundeu sei lui Sul. Bey cam urmãtoãriile:

„Dã, Effendi (titulu de onóre la iotiãtiã turcesci)! Dta ai graitu pre adevãratu tier'a nõstra numeroasele sute de procesuri acusãri, ce in timpulu presinte ocupa timpu preoiuosu alu Dtaã si pentru a caroru desãrire a intreprinsu chiar reprezentãtele (Ab. ego) sultanulu astfelu de caletoria, — lãzã abid ar fi esitu peste pragulu diregatoriã. Chiar si acelu casu specialu de seducere — si catu de condãmnãbilu ar fi la noi din punctu de vedere alu moralei — s'ar fi otãritu de judele destinãtu prin lege, si fara intrevãzã desclinitã a cutãrii parti. Dara — permittã Effendi — unde se afliã in Turciã procesu statulu spre manipulareã dreptulu, unde jetiele? la cari Rajah ar afliã acést'a voinã acúsã pre atãre musulmanu! Candu si unde

Noi romanii din Buteni pentru indepartarea locului ne potendu fi inscintati? ca se cerem la immormentarea i pentru a-i dá o magiulu meritatu, si baremu cosciugului demnului de dupa datin'a stravechia sarutarea cordiala cea din urma; ni-am tinutu de detorintia asta de locu a ne aduna la casa comunei ca cu totii se ne intielegemu despre timpulu si modulu tinerei parastasului intru memori'a si pentru repausulu sufletului fericitului; asiá s'au ni intemplatu.

In 3. aprile demaneti'a, adeca in diu'a a treia dupa immormentare pecandu au fostu desfiptaterea serbarei doióse, din turnulu beserocci resaritene, din iubirea poporului romanu ne surpriso una flamura négra fina si maiestósa bifáindu leganata de zefirulu linu a primaverei, cu emblem'a mórtei si inscrierea alba: „Gurgiu Pop'a.“ — Limbele de feru a le turnulu cu tonurile melancolice dandu semnulu ca se incepe festivitaea doiósa, acurseramu toti din tóte anghiuirile; beseroca' erá plina de fiii si feele poporului romanu, betrani, barbati, juni, tineri; acursera multi stimatori a repausului barbatu alu dreptatei de prin satele invecinate fora deosebire de religione si natiunalitate; — Unsii Domnului cu faciile aprinse in mani se apropiara la altariu cu numerulu 11 pontificandu protopreotulu localu d. Ioanu Munteanulu; — in mediulu solenitatiei funebrele d. Ioanu Grozpreotulu de Almasiusepusalatrapodu in mediulu beserocci de a supra naici, si cu una cuventare energica potrivita descrie pe scurtu biografi'a repausului, accentuandu cumca in sudicia feticii sale si in puterea bratioloru proprio s'au raducatu fericitulu la trépt'a unde straluci cu virtutile sale ce lu facura demnu de iubire generala; de aici totu odata bine nimeriu si-au luatu ocazione de a indemná pre fiii natiunii, pre poporulu romanu ca se faca iubita cel'á filioru sei, amintindu teestulu din cartea inchieptiunii. „Va perfi poporulu care n'are invetiatura.“ — Solenitaea acést'a doiósa s'au finitu cu cantirea colivei, dupa ace'a prin junimea scolara s'au intonatu cu harmonia formosa si melodiosa doiósa de trei ori „Vecinica pomenirea lui.“

Cine n'au vediatu n'ar poté credo cumu si in catu au fostu petrunsu poporulu la audiuulu scitatorulu funebrele; candu diceau Preotii in cantele numele fericitului, vedeai lacrimandu si stergendu-se la ochi pre betranii si barbati poporului; lacrimile aceste nu au fostu fariseice, ci cordiale, ca fiii poporului nu cunoscu fariari'a in privinti'a acést'a, neci potu retiné lacrimile candu perdu pre iubitti sei; ér fericitulu au fostu iubitu universalminte, cunoscutu in colibecele cele mai surumane, si lu bine cuventa toti pana in unulu, ca nimencu nu s'au raturat ne mangaiatu de la densulu.

Dupa finitul solenitatiei doióse D. Nicolau Ardeleanu notariulu cetatei Buteni cunoscutulu nationalistu, si M. O. D. protopreotu Ioanu Munteanu au tinutu comendarea, si au chlamatu tota intieliginti'a care au fostu luatu parte la parastasu fora deosebire de natiunalitati si religiuini, si s'au infaciatiu toti; cei ce nu ajunau, la celu d'antau, cei ce ajunau, la celu din urma. Eu am fostu la celu d'antau unde luasera parte vre-o 40 insi, si cu mangaiare sufletéscá au luatu a minte cumca in privinti'a meritelor si a virtutiloru fericitului toti au fostu cu asemene recunoscintia, laudele-i deosebire au fostu de la straini, pentru dreptate-i imparziala, si alipirea-i caldúrsa catra natiunea sa iubita. Fic-i tierin'a usiúra si memori'a eterna! cuvintele aceste s'au intonatu in coru romanescu de trei ori, apoi ne-am raducatu de la mésa intre suspine, dorindu ca natiunea romana se-si incorde poterile ca hiatulu se lu suplinéscá, apoi se aiba in venitoriu multi barbati energiosi, bravi, drepti, devotati din sufletu cauci natiunii precumu au fostu fericitulu mutatu de tempuriu la celo eternu. †

Respunsu la numerulu pretiosului jurnalului „Albina“ nru 33—140 din 22 mar. 3 aprile 1867 sub rubric'a „varietati“ cu semnulu — i/m.

Suntu jurnale, care se infintieza mai cu séma pentru ca ele se predominéscá asupra altor'a, se combata o partida óresi-care si se atace fara crutiare o persóna séu alt'a. Aceste foi, pentru ca se-si ajunga scopulu loru celu nemoralu, nu se rusinéscá, nu-si tienu de pecatu a vorbi in contra adeverului, a huli, a eleveti, a nasocci neadeveruri de spariatu, a schimonosi faptele si a le judeca dupa placu, sciindu ca lumca cetitóre afla mai mare placere in detrageri (a numelui bunu) si in defaima nerusinate ca ca se simte incantata, candu i se dá se guste din otrava cea dulce a vestitei bucurii reutatiose.

Deci ca publiculu nostru romanu se nu devina in retacire, si ca nimeni din raportariu si corospondentii pré pretiuitulu nostru jurnalulu „Albina,“ impenandu-lu cu sciri si articuli falsi, nescociti si tendentiosi, se nu abuzace de densulu si asiá spre daun'a lui si a nóstra a tuturor'a se-lu traga josu in pulberea jurnaloloru mai susdescrise,* — nu potu tacé la scirea petrecuta in numerulu precitatu de sub 33—140 din 22 martiu/3 aprile 1867 sub ru-

*) Ce altmintre indaru va cercá cineva se-lu traga, aici parte si-cunéscé corospondentii, parte are in colónele sale despre un'a aceea-si persóna si fapte laudate si fapte desuviintiate ce apriatu dovedesece ca privirea ni-e obiectiva. Red.

bric'a „varietati“ ci vinu a respunde urmalóricile:

ca eu nici in Pest'a, nici in altu orasiu, nici in calctori'a mea de curendu pe drumulu de feru in societatea unui barbatu de statu de natiune magiaru, putindenea unde am conversatu, n'amu scosu din gur'a mea nici celu mai micu cuventu reu séu compromitiatoru asup'ra activitatiei braviloru si demniloru nostri deputati de la dicta, si anume asup'ra proiectulu compusu in caus'a natiunalitatiloru si limboloru patriei, nu amu disu delocu, ca predictulu proiectu este o utopia, unele ca acestea nici prin gandu nu mi-au trecut, ci acésta veste in totu cuprinsulu ei o declaru de scoritura reutatiose si neadeveru tendentiosu.

Ioanu Popasu, episcopu.

Romania.

Drumurile de feru in Romania.

Cestiunea drumurilor de feru se agita la noi de vre 15 ani si din nenorocire totu fara succesu. Causcele cari au impededu pana acumu realisarea loru, suntu multiple: Politic'a esterióra, neintielegerile din lantru, cererile esorbitanti ale unoru companie, si mai antau de tóte dificultatile financiarie, au facutu ca acésta cestiune se remana totu déuna in stare de proiectu.

Astadi inse candu politic'a esterióra s'au alinatu prin asediarea pe tronulu Romaniei a dinastiei lui Carolu I, candu neintielegerile interióre suntu mai pucinu ardinti si candu in strainetate incepe a se radica creditulu tierii asiá de cadiutu in anii din urma, ar fi o crima de a nu ne gandí la medilócele cele mai eficace si cele mai practice spre a radica tier'a la adeverata ei inaltime si a castigá pe catu se poté timpulu perdutu.

Unulu din aceste medilóce poterice, care no-ar face se ajungemu la gradulu acel'a de civilizatiune pe care totu lu dorimu, este incontestabile constructiunea drumurilor de feru.

Credú ca astadi nu se va mai gasi nimine care se mai puna in dubiu importantia acestorú cá de comunicatiune, credú ca nu este nici unu Romanu care se nu doréscá din tóta anim'a realisarea acestui visu urmaritu de 15 ani.

Cestiunea drumurilor de feru a devenitu pentru noi o cestiune de amoru propriu natiunalu.

Este o rusine pentru noi si pentru tier'a nóstra, acestu insainte-postu alu civilizatiunii occidentale in Oriente, a se vedé devansata de alte tieri mai inculte, a vedé, dicu, Turci'a si stepele Rusiei traversate de drumuri de feru, a sci ca adi chiaru in Australi'a fluca locomotivele!

La noi s'au facutu studii de drumuri de feru, s'au lucratu proiecte multime, cu tóte ca nu pré complete, s'au datu chiaru concessiuni cu conditiiuni mai multu séu mai pucinu onérose; inse proiectele au remasu in archive, concessiunile au cadiutu tóte una cate una si astadi peste 15 ani, ne aflamu reveniti la puntulu de plecarea; ne-amu invertitu intr'unu cercu viciosu.

Ei bine, astadi este timpulu a esí din acestu cercu si a ne gandí seriosu la drumurile de feru.

Afara de amorulu propriu nationale mai este anca cestiune practica care este si mai grava.

Cu intardiarea ce punemu in constructiunea drumurilor nóstre ferate, facemu ca noi cari ar fi trebuitu se le construámu conformu intereselor nóstre proprie, adi suntemu siliti a urmá vointiei tieriloru invecinate si a le face pe acolo pe unde le facu vecinii nostri, cáci pe candu noi perdemu unu timpu preciosu, vecinii 'lu intrebuintieza in constructiuni de cá ferate si suntemu in urma nevoiti a-i urmá vrendu nevrendu.

Asiá de esemplu Turci'a construí calea de la Ruseciucu la Varna si noi acumu suntemu siliti, a face drumulu nostru la Giurgiu chiaru daca interesele nóstre ne ar povetiuf altu-felu.

Asemene ni se intempla cu lini'a austriaca de la Lemberg la Cernauti, caro s'au concesu mai in acelasi timpu cu lini'a nóstra pe Valea Siretului,* noi amu perdutu timpulu in zadar, pe candu Austri'a a deschisu acea linie in tómn'a acést'a, si astfelu ne-a fortiatu a legá lini'a nóstra la Cernauti.

Au fostu multu timpu la noi vorba a se sci care din linii ar fi mai avantajiose intre Valea Jiului, a Oltului, a Prahovii séu a Buzului; dacá ne-amu fi decisu mai timpuriu si amu fi inceputu lucrurile, pe un'a din aceste linii, siliamu pe vecina nóstra Austria a-si legá drumulu ei de feru cu alu nostru, acolo unde ar fi fostu mai avantajiosu pentru noi; daru acumu ce se intempla? — Austri'a au concesu acumu in urma o linia ferata pe la Vulcanu, si noi suntemu prin urmare tinuti a construí drumulu nostru pe valca Jiului.

Daru o primejdie mai mare ne amenintia, de caro nu potemu scapá de catu desfasurandu mai multa energia si construindu cu o di mai inainte drumurile nóstre de feru.

Éca ce este in ajunulu de a ni se intemplá:

Compani'a liniei Lemberg-Cernauti nu

*) Concesiunea drumului de feru pe valea Siretului, data d-lui Salamanca s'a reziliatu de catre Guvernulu Romanu.

si apucatu judii moslinesci, fara presentia Dtales, numai la dorinti'a acusatoriloru, ca macaru numai se faca incuistiune? Ore organizatiunea presenta a judecatoriloru satenesci dá ea macar numai garantia ca crestiniloru li se va face dreptate? Eu insumi, Effendi, am affatu ocazione destula in Herzegovina la 1858 a cunósce dirigatoriile turcesci, si abii nainte cu putiune septemani am statu nainte Medschlis Bosnicus (o judecatoria) in Zvornicu pentru suspiciunea neintemeiata ca sum ingeniriu muscalescu. Ce representatiune aveau crestinii la acea judecatoria intr'unu orasiu ce este in jumetate locuitu de crestinii? Langa presiedintele Mudir, Kadi, Mufti si inca vro 10 musulmani desmerdati observau intr'unu anghiu alu salonului unu betranu caruntitu, nerespectatu de nime siedea la pamentu. — Erá representantele crestincescu alu orasiului Zvornicu. — In decursulu pertratarii nu a cutezatu se graiésece nici unu cuventu. Dara ce ar fi si folositu acést'a? aici elu este numai suferitu ca se se faca destulu literiloru din Tansimat (contributiunea din Bosni'a)! Pe acelu barbatu care avea se apere crestinii din Zvornicu, lu vedeam tratatu ca unu paria (sclavu indianu).

„Eu intonamu pre „se“ (in dreptu se face deosebire intre „se“ si trebuie — sollen und müssen), Effendi! cáci marturisesce sinceru, ce sörte ar fi avutu bunulu barbatu, dacá ar fi putezatu afara de anghiuulu lui, se ocupe locu pe divanu langa colegii lui séu chiar se fie pretinsu a avé votu decidiatoriu! Dá, pana candu dirigatoriile Maj. Sale voru fi asiá organitate casi cést'a din Zvornicu, pana candu aretarile crestiniloru contra musulmaniloru suntu refutate, pana candu Koran (carte religiuinaria mohamedana) si pandectele „Multa“ cele scerise nainte de sute

de ani voru fi unulu isvoru de legi; niste legi de dupa care innainte este otaritu ca „droptere-dintiosulu“ (turculu) se aiba totdeauna dreptu éra Rajah nici candu etc; pan' atunci Effendi, se nu Te miri ca voci obiective Ti arata caus'a nedreptatii ca afacere a Dtales.“

Cine vre se cunósca mai de aprópe cum dirigatoriile turcesci nu numai ca sufera rapireca fetcloru crestine ci ca chiar i indreptatiesce in multe locuri, — cine crede ca eu amesageratu descrierea pusetiunii dirigatoriiloru turcesci, si nutresce parere mai buna despre insemnetatea crestiniloru fatia cu turcii, acéla se cetéseca „Report of Consuls on the Condition of the Christians in Turkey.“ St. M. Girardin are meritulu pentru publicarea referatelor mai insemnate si autentice ale consuliloru anglesi in Turcia, tiparite si destinate numai pentru scopurile dirigatortiei esterne, mai antau de tóte in: „Revue des deux Mondes.“ Elu areté ca ascurarile oficiose ale lui Palmerston si Layards nainte parlamentului, despre imbunetatirea sörtei Rajaholoru, sunt numai mentiuni pentru scopuri politice. „Report“ ulu contine datele cele mai pretiose despre relatiunile sociale din timpulu presente ale Turcicii, si in intregulu seu este unu documentu neresturnabilu: catu de necesariu ar fi ca opiniunea publica européna se-si radice vócea in favorulu tieriloru de sub Turci'a.

Ar trece pré de parte peste tendintia acestui fragmentu, dacá diferitele píre asiú voi aici se le aretu de arendulu, pre cum ele s'au asterntu catra Suleyman Bey, fiindu elu in Nis. Cumporari si nedreptatiri, apesari de catra episcopi, pretori, s. a. erau caus'a aculariloru. Cam la jumetate dintre píre tratau despre bunurile Rajah-loru ce suntu in mani turcesci. Descrierea acestorú relatiuni de Consululu de Hahn si

esperintiile lui din Nis sunt pré calificate, ca de la unu c. r. representante alu consulului austriacu, a arucá niste radie de lumina preste indatinata delibere a astfelu de procese ale bulgariloru.

„Desfiintiandu-se institutul si suspinendu-se vam'a pe socotelele boicresci, toti calaretii turcesci (Spahi) cari nici de catu nu se potusera strafarmá, se incercau a remané domni Spahiluculu (institutul) loru. Tieranii remonstrara contra, unde se sentiau destulu de tari, si opusetiunea loru o latira si sup'ra dniloru de „Tschifflik,“ disputandu-le legalitatea tituriloru loru de proprietate, si nevoindu a solvi acelora rentele pentru fondu. Astfelu de procese nu erau rare si nainte de acést'a, desfiintiarea acestui institutu dede sperantie si tieraniloru din alte locuri ca si voru poté schimbá satele loru din proprietati turcesci in sate libere, si chiar candu noi eram in Nis o deputatiune de 70 comunitati din acelu ténentu castigase dreptulu de la regimulu inaltu a se emite comisari pentru cercetarea lucrului. Sosindu ci in Nis, deputatii ce tocmái returnsera din Constantinopole se fie svatuitu pe tierani a se representá in masa, cati suntu toti, ca se scape de imputarea ca misearile ar fi numai opulu cutaroru intriganti. Deci intr'o domineca o multime de tierani crá adunata in Nis, cari inse dupa asternerea petitiunii se despartí fara ccesco.

„Dupa ace'a intrég'a deputatiune fu dusa in prinsóre, ca causatórea acestei sumutarii. Fioresco ca noi nu ne amestecaramu in aceste trebi; daru mai cu greu ni fu a fi cu sange rece candu vedeam campurile acoperite cu gramedi de grau mucedu si ómenii se vaietau ca bucatele lor, taiate de 6 septemani, trebuie se pu-

tediéscá pe campu, fiindu ca nu cutéza a le duce a casa. Bietii ómeni suferiau pentru cért'a a dóuc companii, ce afirmau ca au inarendatu vam'a, nepermitindu culegerea bucateloru pana nu se va otarí despre acést'a. Mai tardiu inse aflaramu ca Pasi'a, sub responsabilitatea sa, a permis tieraniloru se-si duca graulu a casa si fiindu ca tómn'a crá frumósá tieranii scapara de scaderi mari.“

Asiá Hahn, consululu de Syra, in „Cale-tori'a sa de la Belgradu la Salonicu“ (661'a 13—14.) Unde faptele vorbescu asiá de chiaru, nu este lipsa de comentariu.

Numai despre unu lucru mai voiescu a asigurá pre cei ce nu sunt pré cunoscuti cu turcii: deputatiunea acea ce returnso din Constantinopole de siguru — dupa intemplerile análoge — ca érá bagata la inchisóre si atunci, candu, pentru ca se scape de acést'a, nu si-ar fi adusu mii de tierani cu sine. Ele nu se pedesceau pentru numerositatea loru ci pentru cutezarca a merge in Constantinopole se acuse. In genere aflamu in Bulgaria totacea volnicia intru prescrierea darii de pamentu, cum érá si in evulu mediu in Europa. Nici candu nu lipsese cate unu pasia cu soldati albanesi — eu amintescu pre Iacuv Pasia din Bosnia — care asemenea ca generalulu Wenzel Maratschky cu „calaretii soi negri“ sciá se sugrume acularile cele mai juste in rescularrea tieraniloru de la finea sutei 16.

Defectele cele mari inse ale regimului turcu in cea mai mare parte vatema numai interesele materiale ale loru Rajah. Im contielegere cu preotimea grecésca si priginindu-o pre acést'a suferé forte multu desvoltarea morala si intelectualu a bulgariloru. O. Revue.

